

D'on agafaria l'art el seu punt de sortida si no fos dins d'aquesta alegria i aquesta tensió d'un començament infinit?

Rainer Maria Rilke

L'OGRE I EL COLIBRI

Sant Rémy de Provence

Un episodi del Projecte Ermóupoli

Aquest relat analitza el paper de la intuïció i l'entrega sense reserves a l'obra desitjada, sense les quals aquesta mena de miracle que és la creació, no es produiria.

.....

–Aquesta dona no té la capacitat d'apreciar la bellesa –va pensar en Sergi malhumorat, i va continuar pintant.

Tres mesos després del dia en que en Sergi l'havia retrobat a la galeria de Roses, tot just al començar la primavera de 2015, aquest fet ja semblava una evidència aclaparadora.

–Tu no pots entendre la creació –li havia escrit ell–. Pots entendre el tema d'un quadre, la composició, els colors, però no pots entendre “el quadre”, perquè t'hi apropes d'una manera massa racional.

–Jo no sóc un monstre racional –va protestar amb raó la Marie-Christine al llegir el whatsapp on el pintor li havia etzibat la sospita d'aquesta incapacitat, enfadat per la impermeabilitat de la dona davant les fotos on li anava mostrant, entusiasmat, l'evolució del treball de cada dia.

Ara estaven arribant, pensava, al moll de l'os. Tampoc era la fi del món. Unes persones tenen la capacitat d'animar a l'artista i altres no, així de senzill. La Maria, la seva ajudant, que també era pintora, la tenia. Quan un quadre anava bé, ella li donava l'empenta necessària per acabar-lo. La Patrícia, la seva assistenta, també ho feia. Li recordava a la jove de la pel·lícula La noia de la perla, que admirava embadalida el quadre que Vermeer estava pintant mentre netejava el seu estudi. Algunes persones expressen la seva emoció davant això que anomenem bellesa i d'altres no. Així de senzill.

En Sergi sabia perfectament el poder que l'inconscient té en la creació. Tot i que posseïdor de càlcul i sentiment alhora, deixava cada cop més, que la intuïció pilotés la pràctica del seu art. Per això es feia càrrec dels problemes que tenia la

seva nova amiga –que feia unes fotografies perfectes–, per entendre que la creació necessita una bona dosi de bogeria, de risc, de llançar-se al vuit amb la generositat d'equivocar-se i tornar a començar. Aquesta es l'essència de l'art, pensava, unida a un bon coneixement de l'ofici.

El problema bàsic era, des de el punt de vista del meu amic, que ella s'hi apropava amb un excés d'anàlisi, la qual cosa, unida a una severa exigència, li impedia qualsevol demostració d'entusiasme.

Deu anys abans en Sergi havia començat el Mare Nostrum, un projecte artístic i vital sense data de caducitat, al que anava incorporant nous episodis. Molta gent no sabia ben bé el que feia, perquè no entenia que el seu propòsit no era agradar sinó donar una visió personal de la vida.

Amb el sentiment de poder fer quelcom nou, i al cim de la seva vida i la seva obra, sabia que podia intentar entendre el present amb objectivitat i compartir aquesta visió amb altres. Per fer-ho, era necessari mantenir encesa la llumeta de la inspiració, arriscar sempre i no repetir-se mai. En aquesta aventura, buscava la contraposició entre el concepte i l'emoció, o dit d'un altre manera, fer conviure l'ordre amb el caos.

L'endemà al matí va enfilat per tercer cop cap a Sant Rémy, on s'estava la Marie-Christine, per discutir allò que no es podia arreglar per whatsapp. Després d'una discussió apassionada, ella va comprendre que ell li demanava lleialtat i no concebia la neutralitat en una situació de parella.

–Vàrem treballar junts dos anys i va ser un calvari –havia assegurat ella, referint-se al seu marit.

En Sergi sabia que això passava en les empreses familiars, però creia que en una parella d'artistes treballar plegats podia ser molt gratificant. De fet coneixia aquesta experiència.

–Jo sempre he anat a la meua. Sempre he fet el que he volgut –protestava ella–.

Però a la fi els dos van acabar entenent la situació. Ben mirat, la Marie-Christine tenia raó, i ser suplementaris era molt millor que ser complementaris. El interès per els projectes de cadascú vindria sol per raó d'afinitats.

A la primera estada a casa de la Sophie, la cosina de la seva amiga, un parell de mesos abans, un fet inesperat havia ofert al pintor el que podria ser un gran tema. Mentre dinaven al Mas de la Pyramide, una cantera del temps dels romans, van sentir parlar d'una manifestació convocada a Saint Rémy per l'endemà. Una noia va dir amb veu fresca i natural:

–Si, jo hi aniré, és clar, perquè sóc guardiana de braus, munto a cavall i sempre tinc el vestit a punt.

Així que diumenge al matí, una munió d’homes i dones amb els vestits tradicionals, prop d’un centenar de cavalls blancs muntats per guardians, acompanyats de portadors de pendons i banderes, es van llançar al carrer per protestar per una cosa tan nímia en aparença com era la prohibició judicial d’una festa amb braus a la corda al poble de Eyragues.

Al informar-se, va saber que aquest tira i arronsa arranca com a mínim de dos segles endarrere i que l’obstinació del poder central per reprimir els jocs taurins, va acabar per convertir-los en un símbol de les llibertats de la Provence. Era un episodi més de la llarga lluita contra la uniformització cultural que sempre ha volgut imposar Paris. La manifestació de Sant Rémy tenia un to èpic i a la pintura li calien aquests tipus de temes, va decidir e Sergi.

Els artistes no treballen per deducció sinó per associació. Pancartes reivindicatives, defensa de les costums –ja sabem que qui perd els orígens perd la identitat–, es varen fusionar al cap d’en Sergi amb els cavalls de Piero de la Francesca, els cartells de Nitrato de Chile, i moltes coses més. Les càmeres del seus mòbils treien fum... i així és com es va gestar la sèrie *Touchez pas nos traditions* que va decidir incorporar al *Projecte Mare Nostrum*.

Es va concentrar en la nova sèrie. En ella no hi havia res de tradicionalista, ja que creure en la tradició i esforçar-se a fer-la reviure és suposar que està morta. No es tractava de remuntar el curs dels temps, em va explicar, ni de restaurar un ordre tradicional, sinó tot el contrari. Es tractava d’evocar el primer moment de la creació. L’obra d’art, em va dir, ha de ser zeitlos, deslliurada del temps, com sortida d’un somni, per satisfer en nosaltres el desig més antic.

–D’on trauria l’art el seu punt de sortida si no dins d’aquesta alegria, d’aquesta tensió cap a un començament infinit? – va afegir, convençut.

Quan el meu amic va entrar en escena com a pintor a la dècada dels setanta, després d’aprendre l’ofici a l’Escola Superior de Belles Arts de Barcelona, tenia el sentiment que la pintura estava morta, que era una passió passada de moda i tot i així li havia dedicat tots els instants de la seva vida. Sempre havia pensat que l’artista que te quelcom a dir, no obeeix les ordres del temps com faria un criat, i que no dona cap importància a allò que és, ha estat, o un dia serà en la historia de l’art.

Cansat de la ideologia messiànica de les avantguardes, havia anat fent el seu camí pels viaranys de la postmodernitat figurativa amb una iconografia pròpia. Quan va

tornar a Sant Rémy per aclarir malentesos amb la Marie-Christine, la sèrie, que més tard va rebre el nom de Tríptic Provençal, començava a tenir sentit.

Aquest cop en Sergi va pensar aprofitar alguna festa als pobles del voltant de Sant Rémy i va trobar que es feien activitats relacionades amb els braus el cap de setmana a Mouriès. Una bona oportunitat per revisar el repertori iconogràfic de tot allò relacionat amb el que estava pintant en base a les fotos del dia de la manifestació.

Va proposar anar-hi i tot van ser pegues i condicions per part de la Marie-Christine. No era el primer cop que se li posava de perfil. A Barcelona havia protestat amb duresa per haver caminat masses hores i a Girona va fer el mateix, amarga i tossudament. És quan ella va començar a definir-lo com a un ogre, com a bulímic de la acció, com una persona sense fre. Va proposar-se com un fràgil colibrí i el va fer culpable que estigues rebentada. Ho va aconseguir. Més tard, en Sergi va comprendre que ella prioritzava els seus projectes, com es natural. Aleshores podia ser una ogressa, allò que li retreia a ell. Però això ho va comprendre a mesura que la anava coneixent. Era un format de dona amb molt de caràcter.

En Sergi va decidir que, d'ara en endavant, sempre que emprengués una nova aventura creativa ho hauria de fer sol, per molt que això suposés renunciar a una de les més engrescadores expectatives d'aquella relació. Tampoc era la fi del món. Viatjar sol, ho feia molt sovint. També ella tenia programat passar-se uns mesos al Nepal per fer les fotos que duia de cap i ell no tenia cap intenció de seguir-la.

Les festes de Mouriès van estar molt bé. Dissabte hi havia un seguit d'activitats com l'abrivado, el bandido, l'esmorzar al mas d'una manade... En Sergi se'n va tenir que quedar amb les ganes. A veure si demà hi haurà més sort, pensà.

–Quan jo em comprometo a fer una cosa, compleixo. Si hem quedat que diumenge jo estaré llesta a les onze, serà que ho estaré –va assegurar ella amb contundència.

Això de consensuar una activitat plegats, com ho faria un matrimoni de llarg recorregut li va semblar a en Sergi la cosa més surrealista del món perquè ell no hi estava acostumat. En tot cas no s'ho esperava. Deu ser una costum francesa, pensà. Això li havia costat la vida al seu pare, recordà. Les franceses, estan programades per domesticar a les seves parelles? Tan diferents son de les espanyoles? En Sergi no ho creia. Havia que trobar la resposta a aquelles preguntes. El seu pare s'havia enamorat d'una dona vint anys més jove i, durant un viatge a Paris, les discussions el van deixar mut i en una cadira de rodes a conseqüència d'una embòlia.

En Sergi havia tingut un parell d'amigues del país veí que, a mig camí entre la

fredor alemanya i la histèria mediterrània, eren absolutament raonables. En què consistia allò de "defensar la seva dignitat" com deia la Marie-Christine? Què va passar amb el seu pare a Paris? Estava decidit a seguir el fil d'aquella trista història i ara tenia una oportunitat d'or per fer-ho.

–No és així com cal fer les coses? –va preguntar ella, amb sorpresa–. No em diràs que has tingut alguna dona que et pogués seguir?

Ella seguia encaparrada a considerar-lo un ogre.

–Hi ha hagut una mica de tot –recordà ell, amb un bri d'ironia–. Si, fins i tot hi ha hagut dones que necessitaven la meua energia perquè elles no en tenien i això els donava vida. Les alemanyes per exemple.

–Dons busca-te'n una –va suggerir ella, mentre una espurna de ràbia li ballava als ulls.

Arribat diumenge, l'espera se li va fer eterna. Van sortir tard, però ella va complir. Una gran parada folklòrica va proporcionar les fotos i el material que en Sergi necessitava. La carretera, sota l'ombra dels plàtans, era com un gran decorat on els bars desplegaven les terrasses. Van dinar gigot de xai i ell va dibuixar del natural.

La tarda va seguir amb una cursa camargoise a les arenes, amb els raseteurs grim pant al voltant dels braus. En Sergi va pujar a la part més alta de les grades on es va treure la camisa per fer la invocació al sol –era el solstici– i també per fer-la empenyar a ella, que amb la seva educació cartesiana se sentia desconcertada davant de tot allò que no entenia.

Dedicada al món dels espots publicitaris, feia anys havia intentat pintar i estava obsessionada amb la fotografia. Els dos compartien el propòsit de retenir el pas del temps i cercar la bellesa, però la manera de fer-ho era diferent. Mentre ella llegia un llibre sencer sobre el filòsof Plotí, en Sergi tan sols recordava que "l'ànima rep la llum i es transforma ella mateixa en aquesta llum". Amb això en tenia de sobra.

Era com si Hermann Hesse s'hagués inspirat en ells per escriure Narcis i Goldmund. Els protagonistes d'aquesta novel·la són dos amics de caràcter diferent. L'un, dotat d'intuïció, arriba, després d'una vida intensa, a produir un gran retaule que és el compendi dels misteris de la vida. L'altre, tracta d'apropar-se al drama humà mitjançant el coneixement i fracassa. No disposa de la capacitat d'intuïció del seu amic i sense aquestes antenes, el camí és impossible.

A fi de comptes ella era conseqüent. Tota la vida havia fet el que li va donar la gana i evitat compartir projectes amb la parella. I això era el millor. Bé, doncs en

Sergi també ho entenia així. Ja compartien moments de complicitat davant les coses belles, ell li feia veure coses que ella no veia i ella no se'n estava de donar-li consells. Quantes parelles no comparteixen res d'axó!

En Sergi va tornar a Peralada. Era l'època de la collita. Quan portava uns dies pintant, els quadres començaven a prendre cos. Els dies eren llargs i permetien treballar un promig de deu hores. Una exageració, sens dubte, però res el podia distreure. Per evitar les contractures a l'esquena pintava moltes hores dret, amb temperatures properes als quaranta graus, però no importava. El problema eren els formats petits, on calia seure i forçar l'esquena. Sort que caminar sobre dues pilotes de tennis li mantenia l'espatlla en condicions més que raonables.

Durant anys es va sentir marejat, dia si i dia també, per culpa de productes com l'aiguarràs, el vernís de retoc i el secant de cobalt, fins que un dia va caure estès a terra i no es podia aixecar. Al veure que a l'estiu els marejos remetien, va suposar que aquests productes podien ser els culpables i després de provar amb el tremp a l'ou i els polímers a l'aigua, havia arribat a la conclusió que el millor era no deixar l'oli i apurar la feina al límit durant la bona estació amb els finestrals ben oberts.

En Sergi vivia molt proper al ritme de la natura, per això havia canviat Barcelona per l'Empordà feia quaranta anys. A més era cristià ortodox. Això d'anar al priorat de Santa Maria del Vilar en una vall perduda de les Alberes per omplir-se d'energia i espiritualitat deixava perplexa a la Marie-Christine, educada en el més estricte cartesianisme. Al començar, ella s'havia oposat frontalment a les amistats new age del pintor amb el temor que acabés abduït per una secta. Després no havia tingut més remei que rectificar. "Jo no crec en res", repetia sovint.

Ara tenia la possibilitat de pintar dues setmanes més i quan ella tornés, gaudir plegats d'un descans merescut. Hi havia dies en que no sortia de casa i no podia resistir-se a enviar fotos del que anava fent. La resposta no podia ser més decebedora. Els comentaris de rebut es reduïen a un "molt bé, molt maco", "has tornat a canviar els colors", o "aquest blau és més fort que abans, oi?". Quina diferència al que ell estava acostumat!

Un pintor, arrossegat per la passió creativa, dubta sempre, i quan acaba la jornada queda extenuat. Mai queda content del tot, amb l'excepció d'aquells moments que queda sorprès per solucions que semblen vingudes del no res, que ell mateix no ha volgut o no ha pogut controlar. La seva sorpresa és aleshores enorme, i la satisfacció compensa amb escreix tantes hores d'errors, de rectificacions, tan de fer i desfer.

Què espera el pintor aleshores? Res. Queda estorat. No sap ben bé el que acaba de fer i potser no ho sabrà fins l'endemà o potser fins d'aquí a uns mesos. O potser mai. El que espera, és simplement trobar algú que penetri, de manera

immediata, ja no en el resultat, sinó en la sorpresa. Algú que compregui el bocí de màgia que hi ha dins d'aquell quadre. Algú que somrigui en silenci, que exclami "Ooooh" o que enviï un whatsapp de tornada dient, "Meravellós".

I era evident que la Marie-Christine no era una d'aquelles persones. O si ho era, no ho demostrava. Quins eren els motius d'aquest distanciament? Si no opinava per prudència, era fàcil interpretar aquell silenci com una crítica o una desaprovació. Per un altra banda era evident que no podia fingir un entusiasme que no sentia. També era prou intel·ligent com per saber que no era bo influir en una persona que estimava. Tot allò la feia sentir incòmode, segons pròpia confessió.

–M'ho poses molt difícil. No se que haig de fer. No se que esperes de mi –repetia preocupada.

El cas era, com en Sergi va anar imaginant, que ella no volia dir si allò estava bé o malament perquè, com en totes les altres coses de la vida, estava convençuda de que ella ho podria fer millor. En el cas que ens ocupa, el que volia era dir la seva, en altres paraules: fer ella el quadre. No era pas una pretensió conscient, no, sinó una actitud instintiva i molt comprensible perquè ella volia controlar-ho tot.

Això la podia col·locar sense voler-ho ella, en la categoria que en Sergi classificava com el tipus més perillós de musa, aquella que no podia pintar per si mateixa i provava de fer-ho a través d'un altre. Les observacions i recomanacions d'aquesta classe de musa lliguen al pintor de mans i peus.

Una musa mai ho és per mèrit propi sinó per voluntat de l'artista. Si tan sols l'inspira es una museta, si només el comprèn és una musa petita i si el comprèn i l'encoratja, és una musa grossa. Per ser una musa grossa, del tipus d'una Misia Sert, per entendre'ns, calen unes aptituds de naixement. No n'hi ha gaires.

La Liana era una amiga d'en Sergi, d'origen lituà, que donava classes de piano a Lyon i aplicava a la pintura la seva percepció de la música. Les similituds entre ambdues disciplines son evidents i questa actitud li donava facilitat per entendre els quadres. La Liana era el que se'n podria dir una musa petita, que compren però no encoratja. Totes les muses son benvingudes a la casa de la creació, incloses les musaranyes o fins i tot les muses de xocolata. Totes, menys una musa castradora del tipus de la russa Gala que pintava a través del seu marit.

La Marie-Christine havia treballat fins feia poc com a productora d'espots a Paris i havia voltat el món. Contractava l'equip de models, tècnics i fotògrafs per anar a fer el treball. Va fer tant d'estilista com de fotògrafa. Unes fotos tècnicament perfectes. Tenia l'ull del fotògraf. Admirava al colombià Ruben Afanador. "Perquè jo no puc fer fotos com aquestes?" se li va escapar un cop. Era meticulosa i perfeccionista, per això li costava arriscar-se.

El que quedava per veure es si eren trets adquirits per la seva professió o inherents al seu caràcter. La seva obsessió per les coses ben fetes era exagerada. Es podria qualificar molts cops de maniàtica. "Jo ho veig tot", exclamava sovint i era veritat, podia veure un pèl al nas abans que no hagués sortit.

Però la Marie-Christine també sabia assaborir els detalls de la vida quotidiana i això atreia a en Sergi, que no dedicava gaire temps a la calma i la voluptuositat. En la segona sessió de fotos ella va moderar el to dur de la primera afegint-hi un irònic mestre.

–Anivella el quadre cap a la dreta. Sisplau, mestre–.

Frases com aquesta resultaven molt més simpàtiques.

Aquest joc del gat i el ratolí era fascinant, a part d'esgotador, i a més, l'experiència li podia permetre descodificar el drama que havia viscut el seu pare.

Els comentaris que ella feia a les fotos dels quadres que li anava enviant produïen un cert malestar a en Sergi. Els malentesos provocats per la llengua i les limitacions que implica el fet de comunicar-se per whatsapp, s'afegien al calor intens del mes de juliol que escalfava les converses.

La nit que ell va tirar la tovallola, cansat de rebre whatsapps desmoralitzadors, tot i pensant que ella tenia bona intenció i la millor disponibilitat, la conversa havia començat bé fins que va lliscar com de costum per viaranys perillosos. Ella acabava d'escriure:

–Allò important no és analitzar sinó no equivocar-se en l'anàlisi. Això implica modèstia i molta benevolència.

En Sergi no es pogué estar de respondre:

–Analitzar és analitzar, amb la intel·ligència ni ha prou.

–Què dius ara? Sigues més clar.

–L'anàlisi racional és, per definició, absolutament fred, imparcial i objectiu. Aquesta modèstia afegida, digues, on ho as llegit?

Quan ella duia les de perdre, o estava fatigada o donava les culpes al whatsapp.

–Jo llegeixo molt, i no pas a gent idiota– va protestar.

–Si barreges un mètode objectiu, com ha de ser l’anàlisi racional, amb la necessitat de ser modest en la interpretació de l’anàlisi, no puc evitar de pensar que tractes d’imposar un punt de vista amb l’excusa de la raó. Qui ha escrit això potser no és un idiota però sí un manipulador.

–Nietzsche, Kant, Spinoza, Camus, Plató, Epicuri, Schopenhauer, etc, etc... dius que són idiotes o manipuladors?

–Alguns dels que es diuen filòsofs són aquells que s’aprofiten dels grans pensadors de la història per vendre llibres, i són sovint imbècils i manipuladors, pseudo intel·lectuals que no entenen res. Si et prens el temps de llegir el que et dic, podràs entendre el meu argument. Molts filòsofs actuals no s’inspiren en els grans, sinó que s’amaguen darrera d’ells.

I la conversa s’anava tensant fins l’esterilitat més absoluta, deixant darrera seu un pòsit de incomprensió que calia un dia sencer per reparar. Aquest és l’efecte pervers dels whatsapps.

És ben coneguda la reputació que tenen aquí les dones franceses de saber-ho tot i voler tenir sempre la raó. Quan perdia terreny feia servir amb solvència les armes femenines més solvents i acreditades: anteposava l’efecte a la causa, inventava sil·logismes, capgirava sinèdoques i metonímies, es postulava com a víctima i no s’aturava davant la desqualificació personal. Ressuscitava greuges de tres mesos o un any abans, creava tempestes en un got d’aigua i atacava amb una duresa extrema. Molts cops per autèntiques tonteries. Assegurava que ho feia per defensar la seva dignitat ferida i en Sergi, tot i que la creia, no sabia com aturar-ho.

Cap creació artística és prou bona si no participen en ella el discurs racional i l’emoció. Quan es van començar a conèixer, ella estava meravellada perquè ell tenia les dues coses, referint-se a la lògica i el sentiment. Es sorprenia davant de les practiques d’en Sergi que sortien dels camins de la raó, però també se n’adonava que ell tenia un raonament intel·lectual molt sòlid. Aleshores l’acusava de manipulador. Però poc a poc anava deixant de banda la seva obstinació en prioritzar l’anàlisi i deixava entrar elements de caire intuïtiu perquè veia que a ell li funcionaven.

Tot i que es coneixien de Roses, en Sergi vivia a Peralada i la Marie-Christine a Versailles, prop de Paris. Des de que s’havien enrotllat, ell havia anat cinc cops a Sant Rémy de Provence i ella havia fet dos cops la navette en tren fins a Vilafant.

Quan recorrien els pobles de l’Empordà, disparava la càmera sense voler explorar el tema en profunditat assegurant que ja ho veia bé des de Lluny. Ell, obeïa, i li explicava després que la paciència de buscar llocs on pintar quadres li havia donat

un coneixement exhaustiu del territori. I que aquesta curiositat també li havia obert un tercer ull quan vivia a Alemanya i no entenia la llengua, que li permetia llegir els pensaments de les persones, abans que parlessin. I també que podia anticipar els seus moviments, la qual cosa li permetia dibuixar al natural i de retentiva i fer bones instantànies si venia el cas.

–Arrisca't –li aconsellava–. Quan tens preparada la càmera, el moment ja ha passat. Podries fer dibuixos d'un minut cada cop, això et permetrà anticipar el moviment.

Tot d'una va caure la gota que va fer vessar el got. En Sergi va tenir una idea per un quadre. Unes teles de petit format, més ben dit, de format estrany, jeien arrencades a un racó del taller. Eren unes teles de mala textura, on ja s'hi havia estavellat feia uns anys i de cop va tenir la idea de pintar-hi un grup de cares de guardians de la Camarga i noies provençals. Havia fet uns apunts a Sant Rémy i provaria d'adaptar-los a aquell format allargat. Un cop fets els dibuixos sobre les teles, nou en total, va deixar passar la nit. L'endemà es va decidir a aplicar el color. En un tour de force extraordinari, saltant-se regles, lligant els colors de cada quadre amb els dels altres i corregint les composicions sobre la marxa, va arribar a fer una primera "taca" a tots els quadres. En un sol dia tenia plantejat el conjunt.

Un pintor, quan acaba un esforç d'aquesta índole, queda sorprès i raonablement satisfet. Sap que queda molta feina per davant, però també sap que se'n sortirà i naturalment, en Sergi no se'n va poder estar d'enviar un whatsapp a la Marie-Christine.

–He començat una sèrie amb nou cares dels apunts de Mouriés. Els vols veure?– va preguntar.

–Oui, Sergi Chéri, mon Churri.

Els va col·locar al terra en fileres de tres, només per mostrar la idea de la presentació, va fer la foto amb el smartphone i la va enviar.

La resposta el va deixar completament devastat. Deia literalment:

–Bravo, amado mio. Els penses presentar junts? En aquest cas crec que les dos de la dreta no haurien d'anar en aquest lloc, sinó que haurien d'anar a un altre.

I afegia com tenia per costum, coses com aquesta:

–Però que se jo, pobreta de mi, jo no sóc l'artista, jo tan sols se fer fotos.

"Quina gosadia", em va dir indignat en Sergi per telèfon. Ell no li havia demanat

cap opinió, tan sols volia compartir, mostrar-li el que havia fet mentre pensava en ella, recordant l'excursió a Saintes Maries de la Mer i les camises souleiado que ella havia triat per a ell...

Doncs bé, ¿com s'atrevia ella, tot just després de la primera sessió, a suggerir una col·locació que es decideix al final? Era quelcom inaudit. Francament enfadat, en Sergi Chèri no va respondre res per educació i va decidir no enviar mes fotos de cap quadre, al menys mentre durés el procés de creació.

Ella ho deia per ajudar, és clar, però el procés creatiu és tan fràgil, tan exposat al fracàs, que una intromissió com aquesta pot resultar destructiva. Aquesta era la gota d'aigua que va fer desbordar el got. I de fet en Sergi no estava gens acostumat a aquestes ajudes espontànies. Tampoc era la fi del món, pensà.

Fins ara només havia obtingut comentaris del tipus: "aquest blau est preciós" mentre el pintor sabia que aquell ultramar gairebé pur era preciós, però ocupava una superfície excessiva. Sabia que canviaria un grapat de coses, inclús aquell blau i que calia esperar a trobar el color que el substituís. Això dependria d'una colla de canvis de matis, to i saturació, ja que un color funciona d'una manera o un altre segons els que tingui al seu costat.

I mentrestant, aquella espada de Dàmocles li planejava al damunt, amb la subtil violència interposada de no canviar aquell blau que a ella li havia agradat tant.

I en un altre quadre la rèmore era un cavall, que ella opinava que tenia de ser blanc i ell també, però no s'atrevia a pintar-lo fins que els altres colors del quadre anessin prenent la forma definitiva.

El comentari més freqüent era:

–Molt bé, magnífic! Has canviat aquell verd, no? Carai, quants colors has canviat.

Per a ella pintar era com programar els paràmetres d'una càmera de fotos i després disparar. O al menys això li semblava a en Sergi. Ara, suggerint una presentació abans que els quadres estiguessin fets, la Marie-Christine havia anat massa lluny. La por a la seva crítica començava a paralitzar-lo.

Un dia va venir a veure'l el seu amic Josep, el fisioterapeuta, que volia anar més lluny en això d'arreglar cossos i amb el propòsit de curar també les ànimes, s'havia aficionat al xamanisme.

–Porta la flauta i farem quelcom al taller –li havia dit en Sergi.

Va portar la flauta, i també el tambor.

–Pots tancar el finestral que dona al carrer? –li va demanar en Josep.

En Sergi va fer-ho mentre pensava: “Es clar, te por que si ens senten des del carrer ens prenguin per bojos”.

Doncs bé, la sessió va funcionar. Ara veurem com. El so de la flauta, l’eco del timbal o pot ser els càntics d’en Josep, o la suma de les tres coses van fer el petit miracle.

–En què cantes? En sànscrit? –va preguntar.

–No.

–És empordanès, doncs?

–No, tampoc. Això no importa. Diguem que és el llenguatge de l’ànima. Per què la cosa funcioni, el que conta és creure-hi, –respongué en Josep mentre anava donant voltes, sacsejant els braços amunt i avall amb aquelles mans enormes i càlides, cantant “ maia, maia, aaaah, auuu, aaaah”.

L’endemà en Sergi va tornar als dos quadres grans que tenia encallats i tot es va anar posant al seu lloc. Què havia passat? Molt senzill. Al connectar amb l’inconscient, es va deslliurar d’una norma que ell mateix s’havia imposat feia anys i en fer-ho, va veure que quan la línia de dibuix del quadre és d’un matis acromàtic, el mateix quadre demana més colors, càlids i freds, una nova orgia de colors, perquè aquesta línia acromàtica anul·la la seva conflictivitat. Feia anys que s’havia imposat una reducció a vuit o nou colors. Una auto imposició que oferia major eficàcia però que aquí resultava limitadora.

És ben cert que les coses importants no s’aprenen sinó que es descobreixen. Com era possible que ell no se’n hagués donat compte abans?

La Marie-Christine tornava a estar a casa d’en Sergi. Un cop ell va tenir clar que no farien mai cap projecte junts ni li mostraria cap quadre que no estigues acabat, van arribar altres proves. Per tal que ella no s’avorrís, en Sergi la va convidar a l’estudi i van intentar emmarcar uns quadres, dur-los a Roses i penjar-los a la galeria... quin desastre!

La conclusió va ser que per treballar, quan més lluny estiguessin l’un de l’altre, millor. Al emmarcar-los, ella ja volia imposar la manera, al baixar-los per l’escala es creuaven i donaven cops, al penjar-los va trigar doble que en fer-ho sol.

Al analitzar les raons per les quals no havia funcionat això de fer les coses junts, va

sorgir la discussió més agre que havien tingut fins ara i allò va permetre al pintor descodificar les circumstàncies que havien causat la ruïna del seu pare. Quan va patir l'embòlia, era a París i el van dur a l'hospital de Vaugirard. Allà li va mostrar des del llit un paper on havia escrit amb grans caràcters: Elle me tue. Ara si que se'l podia imaginar discutint amb aquella francesa vint anys més jove, adoptant el paper de filla consentida amb tota premeditació.

Al tornar a Barcelona, va trobar un quadern de butxaca on es podia llegir en renglons torts coses com aquesta: "ella volia anar a tal lloc i jo a un altre" o aquesta:" i jo li vaig dir que "qui paga, mana".

"Pobre pare", va pensar en Sergi mentre anava visualitzant la situació. Oferir a una francesa, sense dominar la seva llengua, l'oportunitat de discutir... quin disbarat! Ara tenia l'ocasió de refer en una mena de psicodrama el que havia passat feia vint anys i ho feia. Era fonamental per tal d'entendre el passat i evitar repetir-lo.

Una persona monolingüe sempre te avantatges en una relació. Es reserva el dret d'entendre o no, perquè no te la flexibilitat del multilingüe. Si no ho entén, no ho entén, encara que es digui pràcticament igual en castellà, català, portuguès o italià. Canvia una lletra o la pronunciació i diuen que no ho entenen. I és que no ho entenen. En Sergi imaginava el seu pare a l'hotel i tot el que devia patir mentre ella es mantenia inflexible i el trompo de sang anava avançant per les artèries en direcció al cervell.

L'amor i la mort són les dues coses que ens canvien la vida. L'aparició de la Marie-Christine a la seva havia estat un regal del cel. No el podia espatllar per falta de tacte. En aquella història en Sergi aprenia molt. Comprensió i tolerància sobre tot. I estimar i ser estimat per una dona amb una personalitat forta i sensible al mateix temps, era també una gran oportunitat per fer un viatge al fons de la consciència. El seu pare no havia sospesat bé el terreny de joc.

Una vida mai és breu si és intensa. Tots acabem morint, però quan l'artista mira el que ha pintat i ahir no existia, es deu sentir com un deu, perquè ha creat i crear es patrimoni de deus i els deus son immortals per definició. I aquest sentiment, que Plotí explica quan afirma que l'ànima, al rebre la llum i transformar-se ella mateixa en llum, participa per un instant de la unió eterna de d'Intel·ligència amb l'u. Aquesta experiència suprema de l'acte creatiu, de la que jo me'n puc fer idea, però que tan sols els que la viuen la poden entendre, el meu amic la tenia. És el que deu fer que per a alguns valgui la pena recórrer un camí tan ple d'espines com és el de dedicar la vida a l'art.

La Marie-Christine volia ser la millor en tot i és que de fet, en moltes coses ho era. Una transformació subtil s'anava operant en ella. Estava recurrent sense adonar-se compte el camí que condueix a creure en la casualitat, assumir el risc i un llarg

etcètera. I sobre tot entendre que l'obra desitjada per l'artista és com una amant indiferent i inassequible, de la qual només podem esperar vanes recompenses i interminables afanys.

Poc a poc, els seus whatsapps anaven canviant de registre. Van començar a aparèixer-hi frases com aquesta: "La decisió s'ha imposat per ella mateixa. Per què? Això és un misteri". Fins i tot citava Spinoza: "les nostres decisions, les nostres eleccions, tot allò que creiem és l'exercici de la nostra llibertat, no son sinó les conseqüències de les causes que actuen dintre nostre".

Sense treballar junts i sense ficar-se l'un en el treball de l'altre, aquella historia que ella definia com entranya, sorprenent i insòlita anava transformant les seves consciències. Una història que havia començat tot just feia quatre mesos i que no parava de mostrar-se enriquidora. Qualsevol situació conflictiva acabava en un acord.

–Quatre mesos que ja tenen el valor de quatre anys, li va dir ell un dia al matí.

–Quatre anys en tan sols quatre mesos? –preguntà ella, incrèdula.

–Al menys per a mi –assegurà en Sergi–, perquè no es pot mesurar el temps en unitats d'espai. La intensitat és la que dona la mesura del temps.

Tot seguit ell va enviar-li una foto que l'hi havia fet al matí, mentre dormia. La resposta va ser ràpida. Com sempre.

–Aquesta no me l'havies ensenyat.

–No, la he trobat al classificar els arxius –mentí.

–És maca la foto. Sobre tot una bella llum i bon ull de fotògraf. Veig que tinc que desconfiar fins i tot mentre dormo. Tinc confiança en tu ... en tota circumstància. Però quan jo dic "Esborra-me-les!", les lences.

–D'això ja en parlarem.

–Parlem-ne ara. Però, et puc fer confiança?

–Jo prefereixo l'autocensura. La teva preocupació és estètica. Mira; jo tinc que estimar totes i cada una de les teves arrugues, expressions i imperfeccions per estimar-te encara més. I per fer-ho les tinc que conèixer. Esborro aquelles en les que la llum o el gest no t'afavoreixen, però en quant a aquelles on tu no estàs "convencionalment" bella, encara m'hi resisteixo. Més endavant ja podré esborrar-les. Vull estimar-te amb una devoció total. Le voilà.

–És gegantesc això que em dius. Jo m'inclino.

Passaven les setmanes del mes d'agost i en Sergi, sol un altre cop a Peralada, havia deixat de pintar. Tenia una galeria a Roses on es feia visible, tantejava la reacció dels visitants amb les seves propostes i contactava nous clients que s'afegien als que ja el coneixien i que tard o d'hora repetien.

–Diuen que els artistes som vanitosos –va dir-li un dia a la Marie-Christine. Però això és fàcil d'entendre si considerem que l'art no serveix per res. Aquesta és la seva grandesa.

–No pas més vanitosos que la resta. Tothom es deleix per ser reconegut. Vosaltres els artistes al menys teniu quelcom de que us podeu sentir orgullosos.

–Nosaltres els artistes! Al considerar-nos un grup apart estàs practicant una mena de discriminació. Hi ha pintors que no son artistes, de la mateixa manera que hi ha molts artistes que no practiquen cap ofici artístic. Són els artistes de la vida, els hedonistes, com ara tu. I això m'encanta.

En Sergi feia honor a la creença que la gent ha de parlar amb l'autor dels quadres. Aquesta comunicació és vital. L'economia tornava a passar un mal moment i la gent, preocupada per la llarga recessió, no tenia confiança en el futur i en conseqüència no estimava el seu passat ni tenia massa interès per la cultura.

Un dia el va contactar un director de cine de Barcelona i es van posar a fer un documental. Quan la Marie-Christine ho va saber, la reacció va ser la que en Sergi ja suposava.

–I per què servirà? –va preguntar.

–En primer lloc pel gust de fer-ho, després es presentarà a concursos i s'intentarà vendre'l a les televisions, començant per les grans i acabant per les locals –va replicar amb aplom en Sergi, que ja s'havia preparat la resposta.

Des del començament, havia vist la manera que ella tenia de veure les coses. Mentre visitava una exposició d'escultura antiga al Museu de Cluny, a Paris, li anava enviant fotos de cada peça. La conversa va girar sobre la figura de Santa Caterina, que per a ell resultava evident que era una substitució de Hipatia, la filosofa assassinada pels cristians amb la que compartia tots els atributs.

El mateix dia va rebre per e-mail un seguit de captures de pantalla amb tot el que ella havia trobat sobre el tema. Sembla que a aquesta dona li agrada saber on posa els peus. Però, quin sentit te tot aquest interès? –va pensar–. Vol estar

preparada per una futura conversa? O vol saber més que ell mateix. De veritat que no ho entenia. De fet, ella no podia creure res si no estava escrit als llibres. Més tard, ella buscava al diccionari paraules en litigi per tenir sempre la raó. Les connexions intuïtives li eren alienes, no volia entrar-hi.

Mai va creure allò que en Sergi havia vist feia temps sobre la substitució de la pagana Hipatia per la cristiana Caterina. Tan sols després de llegir un llibre que va encarregar al Quebec i va trigar dos mesos a arribar a Versailles, va començar a pensar que en Sergi potser tenia raó.

Un dia que van intentar posar uns marcs als quadres junts, experiència que va resultar un autèntic malson, ella li havia etzibat, amb el dit aixecat com de costum:

–Està clar que tu no pots treballar amb ningú.

–El que no estic acostumat és treballar sota les ordres de ningú. Sóc bo per treballar en equip, per engrescar-lo i motivar-lo, i estic acostumat a manar.

Quedava clar que els dos eren independents i seria difícil fer res junts. Ella era la classe de dona que veia la taca a la camisa abans que es produís. Susceptible de fer-li la vida impossible –pensà en Sergi. En una ocasió ell va fer un text i el va traduir al francès, li va ensenyar per que li fes un repàs i ella va canviar-ho tot. Ni per whatsapp ni per telèfon va haver-hi manera de que ella baixés del burro. En Sergi, que parlava fluidament el català, el castellà, el francès i l'anglès i tenia nocions de alemany, italià i portuguès, era més flexible i, acostumat a les traduccions, sabia que quan sorgia un problema d'interpretació, era perquè l'original no estava clar.

–No em diràs com tinc que fer servir la llengua francesa! Has tingut molta sort de trobar una dona com jo!

Calia arribar al fons de la frase que originava el malentès i així va fer-ho, desencallant l'entrebanc. Va canviar tot el text perquè ella ho tingués més fàcil, al temps que es va jurar que mai més li donaria un text a repassar. Després, algun cop que no va haver-hi més remei, el malson és va repetir.

A Saint Rémy, el dia que va sortir al carrer sense ella, en Sergi va fer els contactes amb museus i galeries que tenia pendants. La sola possibilitat de dependre de la seva ajuda li feia venir rodaments de cap. Si en una parella els dos tenen personalitat i estan acostumats a fer be les coses per separat, treballar plegats pot ser un drama perquè els problemes de parella es traslladen a la feina i a l'inversa. Sempre era millor pagar per que et facin coses, com ara una traducció, muntar un vídeo, maquetar un catàleg, emmarcar l'obra o transportar-la, que demanar ajuda a la parella.

El problema era que, a diferència d'altres professions, el llindar entre privat i públic no queda clar en la de pintor. Seria molt difícil aconseguir la separació professional.

Els dies passaven i aviat arribaria el trenta-un d'agost, data en que la Marie-Christine venia per tercer cop a Peralada. Una setmana més tard, la seva amiga Tatú feia una exposició a Cadaqués. La Marie-Christine li havia fet les fotos del catàleg i era natural que volgués anar-hi. També estaven citats a assistir al sopar d'intims que de vegades segueix a aquell dia de glòria. En Sergi no en tenia cap ganes, va explicar-li per Skype les raons per les que evitava a la seva amiga. Tenien molt que veure amb allò que els psicòlegs anomenen l'efecte mirall. En Sergi era molt discret amb tot el que tingués a veure amb la promoció de la seva obra i quan un altre artista pressionava per cridar l'atenció, ell es sentia incòmode.

La Marie-Christine l'escoltava en silenci amb la màscara d'aparent indiferència que la caracteritzava. Tancada com una ostra, com deia ella mateixa. Una màscara de rigidesa que feia autèntica basarda. Després de valorar detingudament el cas, va manifestar que no anirien a la inauguració ni al sopar.

Però en Sergi no volia males cares i ben mirat, la perspectiva de ser testimoni del que la Tatú era capaç de fer per alimentar el seu ego li produïa una morbosa curiositat. Va pensar aprofitar el dia per fer un parell de gestions i tornar a Peralada després del sopar. El mateix dia, a la mateixa hora, hi havia una exposició de retrats d'artistes que havien exposat al Museu de la Mediterrània de Torroella. En Sergi hi estava representat. L'autor n'era el comissari, un amic seu i tot i així va decidir acompanyar-la a Cadaqués. Va trucar al seu amic.

—Ho sento Eugeni, no podré venir a la inauguració, tinc un compromís a Cadaqués que no puc saltar-me'l.

Havia quedat per dinar a Cadaqués amb la seva amiga Danielle, antropòloga, per parlar d'una presentació que ell li havia demanat per facilitar-li l'entrada a un museu de Saint Rémy. La conversa sobre el museu era inevitable. Tot això anava paralitzant al nostre pintor. La por a equivocar-se, a ser recriminat, anava soscavant la confiança en si mateix.

Segons em va explicar en Sergi, tan ell com la Marie-Christine tenien caràcter fort i algú havia de cedir. Moltes dones acostumen a buscar un company en qui poder recolzar-se, em va dir. En alguns casos, la dona repeteix pautes de conducta maternes de tipus dominant i és quan hi ha problemes, fins que un dia es dona compte que no es pot tenir de genolls a un home de tipus alfa.

—Jo no suportaria un home que estigués als meus peus —declarava la Marie-Christine.

Doncs, si no ho suportaria, perquè ho intentava amb tanta assiduitat. Perquè tanta violència per un peix a la planxa que estava una mica cru? Per una ruta més llarga del previst? Al final, cada sortida, per petita que fos, tenia que ser consensuada i qualsevol canvi o improvisació, radicalment avortat. Un dia, a Saint Rémy es van perdre perquè ell va fer-li cas. És quan li va explicar per primer cop el conte del cavaller, la princesa i el dragó:

–Un dragó tenia aterrida una ciutat. Va arribar un cavaller, el va vèncer i es va casar amb la princesa, senyora del lloc. Mesos després, va arribar un altre dragó i la princesa, que ja li tenia la mida presa al seu marit, li va dir la manera com, al seu parer, havia d'enfrontar-se amb el nou dragó. Per no contradir-la, ell va fer-li cas, el va acabar matant i va tornar viu, però ferit i cremat.

I apareix un tercer dragó –seguia explicant en Sergi–. La princesa, que era una d'aquelles que lluiten per “defensar la seva dignitat” i ja li havia agafat gust a decidir sobre els altres, li va indicar el que tenia que fer per matar-lo, sempre al seu parer, perquè “el matadragons era ell i ella tan sols una simple princesa”. L'home, per no contrariar-la, va tornar a obeir, però aquest cop va salvar la vida de miracle.

La Marie-Christine l'escoltava amb un silenci d'aquells que no se sap ben bé si demostren que no t'entenen o que no et volen entendre. El Sergi va acabar la seva història.

–El cavaller, sense dir res, va agafar els patracols un matí i se'n va anar. Va trobar un altre castell i un altre princesa que estava encantada de la seva manera de matar dragons i van viure molt feliços.

Aquest conte va sortir en més d'una ocasió. Per exemple el dia que van anar a Besalú i al arribar a Banyoles, la Marie-Christine li va fer prendre una sortida que ell sabia que no era correcte, però “per no contrariar-la”... Van circular una hora buscant l'estany a contracorrent i al arribar a Besalú, la mateixa història. Agres recriminacions al tornar a casa.

En Sergi entenia que a ella li costés sortir de la zona de confort aparent que la casa li oferia, però quedava petrificat cada cop que ella li preguntava “Saps realment on vas?” o quan li preguntava quelcom i obtenia la resposta comminatòria amb el dit aixecat de “deixem dos minuts, tan sols dos minuts abans de respondre”. Tanta crítica havia anat laminant la seva autoestima. Tan difícil era, un cop s'ha aparcat el cotxe, estar-se de indicar un altre lloc, on “hagués estat millor aparcat” ?

Tot s'anava posant al seu lloc. Ara entenia perquè no tornava a pintar. La por a la crítica o al silenci, que es el mateix, el tenia paralitzat. I la por de sotmetre's al

judici d'una persona que tenia dificultats per admetre cap punt de vista que no fos el seu, el tenia lligat de peus i mans. Ella es reconeixia exigent, en Sergi ja la començava a veure més bé com a tirànica. Al principi li havia fet gràcia, ara ja no ho veia tan clar.

Sis mesos després del inici d'aquella història, quan la Marie-Christine ja havia tornat a Versailles i estava previst que en Sergi anés a veure-la, una tonteria va provocar un altre d'aquelles violentes reaccions. Dues hores per Skype no van fer que pogués ni un mil·límetre els seu punt de vista. Ella tancava la porta. La violència tornava a ser tan forta que en Sergi, matxucat, va optar per acceptar el desenllaç amb una veu interior que li deia que era el millor que podia passar, perquè ell volia seguir pintant.

Dels sis mesos, n'havien estat junt la meitat, noranta dies amb una dona que donava molt a canvi d'un preu que, curiosament, el meu amic estava disposat a pagar. Fins que va entendre que ja no tornaria a pintar. Sens dubte ella també havia fet un esforç, però va acabar trencant la relació.

Es podia pensar que era per gelosia, o degut a la distància, per por a no controlar la situació. De fet, el motiu al·legat era que havia perdut la confiança i que quan aquesta es perd no hi ha marxa endarrere. Però el to i les formes de l'esbroncada van ser les mateixes que per un peix una mica cru.

Les recriminacions anaven pujant de to. Això va durar dies i cada cop era pitjor. Res podia apaivagar aquella tempesta. Res era negociable. Segons ella era qüestió de moral, d'ètica, un fonament. Cada intent de frenar l'escalada era una "excusa salvadora". Salvadora, de què?, pensà el meu amic i al final va deixar de contestar els whatsapps.

Pocs dies després, tornava a pintar.

Un mes després, a primers de novembre, va agafar l'AVE per anar a Paris on van viure els atemptats del Bataclan que van posar el país en estat d'emergència. Els dos havien entès que tenien que afluixar una mica. En dues setmanes no es van discutir ni un sol cop i és que cap dels dos en va sentir la necessitat.

L'ogre i el colibrí

JC Roca Sans